

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 215. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 16-го вересня 1939.

No. 215. Jersey City, N. J., Saturday, September 16, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Роз. „Свобода“ в Нью-Йорку 4-0237. — Фед. У. Н. С. Нью-Йорку 4-1014. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПЕРЕСТЕРІГАЄ ВОЮЮЧІ КРАЇ

ВАШИНГТОН. — Секретар Кордел Гол вислав воюючим краям ноти, в яких перестерігав, щоб не порушували американських нейтралітетів. Америка є нейтральна, до війни не мішається і має повне право в границях міжнародних умов продовжати свою свободу плавбу і торгівлю по вільних водах. Коли воюючі краї будуть порушувати американську нейтральність, то Америка виступить з рішучими заходами в обороні своїх прав. Що це будуть за заходи, в ноті не сказано. Ці ноти стоять у зв'язку з недавніми випадками, в яких чужі військові кораблі спинювали на морі американські кораблі і перешкодили їм.

Вкупі з тим видав подібну остерогу діючий секретар моринарки, Чарлз Едісон, який сказав, що чужі кораблі ризикують страшно, коли відважуються атакувати американські кораблі. Едісон також сказав, що американські кораблі мають на собі виразні знаки, тому не можна щодо них „помилитись“. Коли котрасе державна буде оправдуватись „помилкою“, то таке оправдання Америкі відкине.

РЕДУКЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардіа сказав, що внаслідок війни в Європі, яка має вплив також на американське життя, місто Нью Йорк значно обмежить свої міські і федеральні проекти. До вибуху війни передбачувалося видатків на різні будови на вартість 215 мільйонів доларів. Тепер Ля Гвардіа заархівує, що не можна зачинати проектів на більші суми як на 20 мільйонів. Майже всі проекти стануть. Будуть продовжати тільки будови шкіл.

БОРА БОРЕТЬСЯ ПРОТИ ЗНЕСЕННЯ ЕМБАРГА.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Бора, який уже від часів світової війни був за повну ізоляцію, виголосив через радіо промову, в якій сказав, що зміна теперішнього нейтралітетового закону і знесення ембарга буде першим і певним кроком у напрямку участі Америки в європейській війні. Бора доказував, що як тільки Америка зачне торгувати з воюючими країнами і їм продавати військові продукти, вона так заплутається в міжнародні справи, що остаточно мусить сама піти до війни. Так було минулої світової війни.

ЗАГАЛЬНА ОПІНІЯ ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публічної опінії д-ра Гелопі опублікувало висліді своїх дослідів над справою участі Америки у війні. Цим разом бюро ставило два питання людям: Чи уряд повинен дозволити американським громадянам їздити на кораблях, що належать до воюючих країв? Чи уряд повинен дозволити американським краям довозити військові продукти до воюючих країв? — На перше питання 82% відповіли „ні“, а на друге питання 84% відповіли „ні“. З цього виходить, що загальна американська опінія є в подавляючій більшості наставлена проти війни.

ЯКИЙ НАСТРІЙ У КОНГРЕСІ.

ВАШИНГТОН. — Уряд, який є за зміну нейтралітетового закону, робив перевірку серед конгресменів і на основі його обчислення виходить, що він матиме в справі зміни нейтралітетового закону більшість голосів. Та більшість виноситься 55% до 60%.

ЗАКОНОДАВСТВО ПРОТИ ВИЗІСКУ.

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Мурфі заявив, що уряд виводить законотворства, яке піддасть під дискусію й ухвалу конгресу на найближчій сесії, що поборюватиме спекулянтів, які підносять ціни на різні продукти щоденної потреби. Це законодавство буде подібне до того, що було впроваджене в часі минулої світової війни.

ЯК ЗАТОПЛЮВАЛИ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЙОРК. — До Нью Йорку прибув голландський корабель „Стейтендам“, на котрім приїхало кілька десятків моряків із затопленого англійського корабля „Вінклер“. Капітан „Вінклера“ говорив, що наперед німецька субмарина зупинила їх і знаками дала знати, щоб залаго злізла. Його самого завізвано до субмарини і там провірено папери та випитано, чи всі рятуноків лодки в порядку. Описав звелич морякам взяти чотири бохонці хліба і відплисти від свого корабля. Тоді випущено торпеду, яка затопила корабель. Субмарина вислала також радіову депешу до поближких кораблів, щоб їхали і підняли полишених моряків.

ВОГОНЬ У КОНІ АЙЛЕНДІ.

НЮ ЙОРК. — У купелевім містечку коло Нью Йорку, Коні Айленді, згорів відомий розривковий „Стіпл Чейз Парк“, а при тім кільканадцять інших будинків. Шкоди було на 200,000 доларів.

БОЇ ПІД ВАРШАВОЮ.

Радіова фотографія з передмістя Варшави, польська радіо з Берліну, показує приготування німецьких жовнірів до нападів на польську гніздо з машинних крісів. Як бачимо, бойові рови викопано коло двох покинутих трамвайних возів.

НА ЗАХОДІ ФРАНЦУЗИ ПОСТУПАЮТЬ.

На західнім фронті дощі спинили ширшу акцію. Німці французи завзятий опір, але французи постійно посуваються вперед. Також забрали багато німецьких полонених. Так каже французький військовий комунікат.

ЛІКВІДАЦІЯ ВАТАГИ ГРАБІЖНИКІВ У МОСКВІ.

Советська міліція зліквідувала в Москві ватагу молодих грабіжників, що гуляла від кількох років. Члени арештованої ватаги мають на своїй совісті 16 грабункових злочинів і понад 80 нападів. Зпоміж 14 арештованих членів ватаги найстарший має 16 років. Слідство виявило, що всі члени ватаги походять з бездомних дітей.

ТОВАРОВИЙ ДІМ У... ЦИГАНСЬКИХ ПЕРИНАХ.

На терені демобільного пов. (кравківське воев.) поліція зліквідувала небезпечну злочинську ватагу, зложеною з циганів. Підчас ревізії поліція знайшла: 3,000 м. ріжних сукон, 10 жіночих суконь, 19 мужських плащів, безліч різного, галантерейного приладдя, кількасот пачок тютюну та папіросів. Матеріали були переважно зашифровані в перинах. Поліція веде слідство, щоб устійнити власників цих предметів, що правдоподібно походять з крадіжів.

БЕЗНОГИЙ ГЕРОЙ.

Коли безногий Джордж Гил, що мешкає в Торонто, побачив, як попри нього їхало авто з 6-літньою дівчиною, яка зрушила, але очевидно не зміла спинити авто, він приштукувався до краю хідника і вчепився авто, внаслідок чого авто зупинилося. Гил, який був безногий, вважався за героїну. Авто стало. Гилові відстав погач обі ноти 10 літ тому.

ВКРАДИ 90 ШЛОБНИХ ОБРУЧОК.

В Пінсську до складу ювеліра І. Лерендайта вломилася невідомі вломники та вкрали біля 90 шлобних золотих обручків. Поліція веде слідство.

НАГЛА СМЕРТЬ БАТЬКА МІН. ЧЯНО.

В Моріано помер нагло президент фашистської палати гр. Констанцо Чяно, батько італійського міністра закордонних справ. Гр. К. Чяно вернувся в понеділок вечором самоходом з Ліворна до своєї вілли в Понте Моріано і там закінчив життя. Його дружина повідомила телефонічно сина мін. Чяно про смерть батька, який негайно відїхав з Риму до Понте Моріано.

УБИВСТВО НА ПАСІКАХ.

На лікаківських Пасіках у Львові до 17-літнього Романа Павлика, що стояв з гармонією біля хати С. Капули, приступили два невідомі осібники й зажадали, щоб він їм заграв. Павлик відмовився. Тоді незнайомі кинулися на нього з ножами й так важко його покалічили, що він кілька хвилин пізніше помер. По вбивстві вони втекли. Поліції вдалося вночі приловити одного вбивника, а саме С. Хованського, судова караного за крадіж, та розбій. Його товариш іще скривається.

НОВИЙ КАНАЛ.

Советська влада рішила започаткувати будову великого каналу на Кавказі. Цей канал ітиме через степи Дагестану до Баку. Советські фахівці приважують велике значіння до будови цього каналу, що має наводнити дагестанські степи та збільшити їхню врожайність. Будова каналу триватиме два роки.

ЖЕБРАК — БАГАЧ.

На ярмарку в Межиріччю, рівнянського пов., поліція арештувала під замітом жебраника 48-літнього І. Померанца з Берестя над Бугом. При Померанці знайшли 890 злотих грошей та ошаднистеву книжечку з більшою сумою.

ВКРАДИ ПАРУ КОНЕЙ З ВОЗОМ.

Невисліджені досі злодії вкрали на шкоду А. Сивака у Шманьківцях, чортківського пов., пару коней з возом і упряжжю, вартості понад 1,100 злотих.

З НОЖЕМ НА БАТЬКА І БРАТА.

В домі при вул. Войтиха 3 у Львові трапилася страшна роліна подія. В часі суперечки 22-літній Роман Самбірський поранив ножем батька й брата. Ранених перевезли до лікарні, а справником масакри заінтересувалася поліція.

КАТАСТРОФАЛЬНИЙ ВИБУХ.

21. серпня на копальні „Здзіслав“ у Бориславі вибух збірник в газоліно. Причини вибуху не вдалось устійнити. Внаслідок вибуху 4 робітники важко попарилися, при чому два з них, Чапля й Г. Семіль, померли. Шкоди великі.

СТУДЕНТ ОБКРАВ КОСТЕЛ.

В селі Чижеві, високо-мазовецького пов., поліція арештувала Мечислава Бжозовського, студента прав вильняського університету, сина багатих батьків, під замітом обкрадення костела. Бжозовський забрав з костела предмети, вартості 5 тисяч злотих.

ГРІМ УДАРІВ У КОЛИСКУ.

Підчас страшної бурі на польським побережжі над Балтиком грім ударив у дім і перелетів через колицю, в якій спала дитина. Грім ушкодив колицю з молоком у колиці, однак дитини не порушив. У Стшельні грім ударив у дім Бялка, перелетів під ліжком, у якому лежала від 20 літ хворя жінка, позиривав усі образи зі стін та вбив під ліжком собаку. Хворий жінці грім не зробив ніякої кривди.

КАСОВИЙ ВЛОМ.

До мешканця О. Аріша в Надвірній вломники невідомі вломники, винесли до городу вогнетривалу касу, розпорили її та забрали більшу кількість біжутерії. Місцева поліція веде слідство.

ХОТЯТЬ СПЛАТИТИ ПОДАТОК — СЛИВКАМИ.

Мешканці мадярського села Нодькукош не мають грошей, щоб сплатити податки і тому звернулися до влади з проханням, щоб вона дозволила їм сплатити податок... сливками, яких у них дуже багато.

СОВЕТИ ПРИГАДАЛИ СОБІ ТЕРПІННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ПОЛЬЩІ

МОСКВА. — Советська „Правда“, яка пише те, що говорить уряд, знову згадує за „поневолені національні меншини“ в Польщі, себто за українців, білорусів і жидів. Твердить, що Польща програє в боротьбі з Німеччиною не так через військову німецьку силу, як через свою внутрішню слабкість, через шовіністичне поведіння з меншостями, через те, що не дала меншинам автономії й можливості культурно й освітньо розвиватись. Особливо звинила Польща в тому, що віддала українські й білоруські землі польським дідакам для ганебної експлуатації й трактувала ті землі як колонії, а супроти слов'ян вживала „білого терору“.

МАТИМЕ ЗНАЧІННЯ, АЛЕ ШЕ НЕ ЗНАТИ ЯКЕ?

МОСКВА. — Совети подають, що польські літаки разують на советську територію. Разом з тим „Правда“ заповідає, що по розгромі Польщі будуть виділені з неї дві республіки, українська й білоруська, що есентуально будуть прилучені до Советів як „автономні республіки“.

В АНГЛІЇ ПРО СОВЕТИ І ПОЛЬЩУ.

ЛОНДОН. — В англійській пресі подають вісті з Лонгагену, що Совети готуються до наступу на Польщу, але тоді, коли Німеччина вже цілковито розгромить польську армію. Інші джерела кажуть, що Совети не забули Польщі поразки з 1920 р. і тепер захочуть забути ті землі, що їх тоді втратили.

ПОГОЛОСКИ ПРО ПЛЯНИ ГІТЛЕРА.

БУКАРЕШТ. — Американська пресова агенція подає, що в дипломатичних колах румунської столиці говорять, що в пляні Гітлера є, щоб Львів був столицею української держави, яка моглаб колись бути для нього вихідною точкою для опанування Великої України. Тому боротьба за Львів та те, хто в ньому буде панувати, може стати зворотним пунктом в історії цілої східної Європи. Кажуть далі, що, не зважаючи на советсько-німецький договір, Гітлер далі даржить свого пляну — походу на схід. Про Львів кажеться в тім американським звідомженні, що він є осідком українського національного руху від половини 18 століття та що українці не є ні за Польщу, ні за Німеччину, а за свою власну державу.

ЗНОВУ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ В УКРАЇНІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

МОСКВА. — „Правда“ знову подає, що в деяких місцевостях Галичини українське селянство бунтується проти польської влади і польських дідаків.

УКРАЇНА НАЙБІЛЬШЕ СКРИВДЖЕНА.

БУДАПЕШТ. — Війна в Польщі перенеслась тепер головню на українські землі, себто на землі того народу, який по світовій війні найбільше скривджено, бо поділено його землі між Совети, Польщу, Румунію і Мадярщину. Тепер німецькі війська відтинають ті землі цілковито від Польщі. Таке подає американська пресова агенція.

ХОЧУТЬ ПОЛЬЩУ ПОДІЛИТИ.

БЕРЛІН. — Американський кореспондент доносить, що Німеччина й Совети погодилися створити з Польщі буферну державу в такий спосіб, щоб Совети не сусідували з Німеччиною. Рахуються з тим, що советські війська вступлять на польські землі в найближчих днях. Кравів і Варшава лишаться при Польщі. Литва дістане Вильнюс з округом. Німеччина забере те, що мала до 1914 року, а українські й білоруські землі будуть відступлені Советам в вілості, або тільки ті, що належали до Росії в 1914 році. Це останнє має бути правдоподібніше. В такому разі в Галичині відновлено західно-українську республіку. Ось такі курсують у Берліні спекуляції.

ГАЛИЧИНА ТЯЖКО ПОТЕРПІЛА.

СНЯТИН. — Американський кореспондент подає, що яких 100,000 поляків утікають через галицьку землю в напрямі Румунії. Всі дороги завалені збігцями. Куди не поглянути в дорозі зо Львова до Снятина, всюди видно сліди великого знищення по селах і містах, головню від бомбардувань. Німецькі літаки бомбардують усі шляхи комунікації, щоб таким чином відтати польській армії відворот до Румунії. Від того бомбардування згинило повно цинвільного населення, також по селах.

ВАРШАВА І ЛЬВІВ БОРОНЯТЬСЯ.

СНЯТИН. — Польські комунікати подають, що польська армія далі веде завзяті бої з німцями на всіх фронтах та що Варшава не допускає ворога. Таксамо борониться Львів. Не могла довше вдержатись тільки морська пристань Гдиня.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
В Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода”: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.
Адреса: „SVOBODA”, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З ВІРОЮ В КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ

Можна завважити, як читаємо американські газети, що коли вони обговорюють теперішній військовий конфлікт в Європі, то порівнюють його дуже часто з тими подіями, що довели до світової війни в 1914 році. І стверджують, що відносини мало що змінилися від того часу. Правда, розвалилися старі держави, а на їхніх руїнах повстали нові, як і потрапили корони царі й цісарі, але старі конфлікти не зникли, боротьба за панування над Європою чи світом не зліквідувалась.

Коли застановитися над тим глибше, то воно так дійсно є. Та справа ця виглядає інакше, коли глядітимемо на 1914 рік з чисто українського боку. Ось тут зайшли великі зміни, хоч, як у 1914 році так і в 1939-тім українські землі в неволі, а український народ гноблений. Коли йде про українські землі, то тепер ще гірше, ніж було в 1914 році, коли то Україна була під Росією й Австро-Угорщиною, бо тепер Україна розшматована на чотири часті.

Зате цілком інакше представляється справа, коли йде про нашу національну силу, про наш національний розмах у змаганні до здійснення українського соборницько-державницького ідеалу. В 1914 році українські маси ніде не розуміли української справи так, як її тепер розуміють. А вже певно не вірили, що соборна Україна може дійсно здійснитися навіть упродовж кількох літ чи кількох десятиків літ. Та між 1914 і 1939 роком зайшли події надзвичайно великої ваги. На всіх українських землях почав здійснюватися наш ідеал. Мрія ставала дійсністю на очах десятків мільонів українського народу, бо на всіх українських землях повстали українські держави. Правда, вони не вдержалися перед настанами наших ворогів. Але в їх обороні положили маси нашого народу свої голови. Витерпіли голод і чистки у Великій Україні чи пацифікації в Україні під Польщею. Витерпіли злочини Румунії й варварський наїзд мадярів на Карпатську Україну. Ці терпіння народу не зломали, а тільки загострили його ненависть до гнобителів і скріпили любов до свободи, до своєї рідної держави.

Зайшла ще одна важна зміна: в світі розуміють тепер українську справу цілком інакше, як у 1914 році. Тепер Україна є дійсно міжнародною проблемою. Хоч довкола неї крутяться головні інтереси різних держав, то світ починає вже звертати увагу і на інтерес самого українського народу. Що так є, бачимо хочби по тім, що пишеться про Україну в американській пресі. Це також великий здобуток, який треба розуміти так, що тепер нам буде легше пробивати шлях українській справі на міжнародній арені. І це повинно додати нам отухи до дальшої праці. Тому, коли з вірою в перемогу несуть наші браття на Рідній Землі нові жертви крові й майна, ми пожертвуймо — труд, гроші і розум.

НЕНАВИСТЬ ЗАМІСЦЬ РОЗУМНОЇ ОБОРОНИ

Кореспондент часопису „Ди Нью Йорк Таймс” доносить з польсько-німецького фронту (з 13. вересня), що поляки, яких німці роздавлюють своєю знаменитою мілітарною машиною, борються „сильною, фанатичною ненавистю” до ворога, яка допомогла їм рятуватися перед національною загрозою впродовж цілого віку. Ця ненависть така сильна, що поляки, які лишались за фронтом, продовжують партизанську боротьбу і з укритами вбивають німецьких воїнів. Кореспондент (О. Д. Толишус) каже, що ця партизанська боротьба завдає чимало клопоту німцям, а навіть забирає поважні жертви. Та з другого боку німці криваво розправляються з тими партизанами, яких вони називають нововишуканим словом „франкфюрер”.

Фанатична ненависть супроти ворога, це деколи добра зброя. Бо лиш фанатична ненависть, як це стверджує сам Толишус, може штовхнути чоловіка до партизанської війни, що потягає за собою майже певну смерть. Чоловік розважний на таке діло не піде. Він усе знайде якесь „розумове оправдання”, що така боротьба не принесе ніякого хісна й не оплатити понесених жертв.

Деколи і це правда. Коли якась нація вичерпала всі розумові засоби в своїй обороні і це не допомогло, тоді однією її надією лишається в отсій сліпій ненависті. Але коли якась нація тих розумових засобів ще далеко не вичерпала і занедбала ті засоби, що випливають з інтелігенції народу, то така сліпа ненависть не принесе багато користі. Вона буде лише немичним шамотінням скопленого в сіті звіра, який де далі, тим дужче затягає на себе заставлені сіті.

З нинішньої трагедії Польщі можна багато навчитися. А з усіх найбільше можуть навчитися самі поляки. Бо говорім собі, що хочемо, але коли 35-мільйонна держава, яка ще кілька тижнів тому так визиваючо поведи́лася в заграничній політиці і навіть самопевнено твердила, що „буде воювати з Німеччиною сама, навіть без помічі союзників”, а до двох тижнів втратила три четвертини со своїх етнотериторіальних територій, то вона так тим дала наявний доказ своєї внутрішньої слабкості. Вона також дала доказ, що в часі свого 20-літнього існування не зрозуміла як слід

Цей духовий стан був причиною, що ні одному польському провідникові, до Пилсудського включно, не вдалося ідеологічно скупити нації біля певних високих завдань. „Санація” Пилсудського остаточно втопилася в тім самім цинізмі й моральнім багні, проти якого Пилсудський робив повстання. Те саме сталося пізніше з штучно створеною партією „Безпартійним Більомом Вспульрації Жондем”, створеним найближчими співробітниками Пилсудського.

За душу суспільності, а головню молодих поколінь, змагалися уряд, ендеки і соціалісти. Та ні одна група не захопила переважних впливів, бо ні одна з них не витиснула з себе ясих, чистих і високих ідеалів. Прокляттям над ними всіми висіло це, що польський народ гнобив інші народи і відбирав їм право на життя. Через цю політику гнєту ні одна польська партія, ні уряд, не могли оздоровити національної душі, свого народу, не могли впровадити твердого суспільного дисципліни, глибокої пошани до законів. Бо згід законів була ними самими винята одна третина громадян Польщі, ті чужонаціональні елементи...

Тупцюючи в тім зачарованім колі, Польща не використала свого 20-літнього державного періоду, щоб скріпитися як слід і забезпечитися перед могутніми ворогами. Г армія осягнула тільки зверхній блиск, що імпує в часі парад, але нездарний у справжнього військового конфлікту. Її державна бюрократична машина розминаялася з своїм первісним завданням, служити державі, тільки стала своєю роду „Доблю Пі Ей”, у якому знаходилася поплата посади її інтелігенції, що не вміла самостійно промишляти. Її відносно нечисельний продуктивний елемент, за часів власної держави, зубожів і втратив політичну силу. Польський промисел, замісць розвинути у власній державі значно подався взад. Величезні податки і брак розуміння з боку бюрократичної верстви позбавляли його потрібних фінансових соків і не давали йому належної адміністративної охорони.

Польський народ, зокрема його провідна верства, відчули цей свій запаланий стан, але не мали відваги йому глянути сміло в вічі і сказати, що причиною цього всього є гнєт над іншими народами. Тих інших народів треба було або зовсім позбутися, або дати їм широкі права, поділитися з ними владою.

Поляки цього не зробили.

МАДЯРСЬКА НЕВОЛЯ

Редакція часопису „Рідне Слово”, що виходить в Руски Крстур (Югославія), одержала від відомого нашого письменника і народного діяча в Карпатській Україні В. Гренджі - Донського, цей лист:

Хвальна Редакціє! На днях пощастило мені втекти з мадярського пекла... Був у тюрмі, в різних табурах, пережив страхоту, знущання, побої... був засуджений на смерть, але мадяри мали пекло: трохи спізнились і саме тоді, коли мали мене розстрілювати, прийшла загранична інтервенція... Міністрові фон Рібентропові можу завдячувати, що живу, інакше був би вже під дерном...

Переглядаю тодішні українські часописи, бо п'ять місяців не мав змоги їх читати... В нас у Монголії їх нема, просто не допустять... У деяких знаходжу свій некролог... зачуваю, що в Керестурі відправили по мені панакхиду... Наскільки можна вірити забобонам, буду жити „до сто двадцять років”.

Після 16-тижневого знущання, наслідком так званої амнесії пустили нас на волю. Але та „воля” гірша, як у концетраційному таборі. Уявіть собі, що дня голоситися на поліції, в жандармерії, часом і на трьох місцях. Місцевість, до котрої ви привязані, не смієте опустити, бо кожний жандарм має право вас застрілити, як собаку... Помешкання не смієте опустити від 8-мої рано до 5-тої години. Чи ви справді хочете вдома, проте ходять переконалися „п'янірки” що тижня. „Здоровлять” вас такими лайками, такими словами, що перед жінкою і дітьми мусите паленити. Що дня брутальний поліцейський держить вам моральну лекцію у супроводі „гусарського отченасна”, а ті „отченасні” характеризують мадярську націю... Брутальність, лайка, бич...

Замість того вони роздавали патріотизм, чи, точніше, шовінізм, залишаючи його в чуттєвій формі, а не обертаючи його в конкретні діла. У висліді наступило те, що мусіло наступити. А тепер Польща рятуються тим, чим звичайно рятуються ті народи, що віками жили в ярмі — сліпою фанатичною ненавистю до ворогів і позафронтовою, партизанською війною. Можливо, що тим Польща починає своє визволення наново, з самого споду. Дай Боже, щоб вона тим разом не поповнила старих помилок.

Мордами, побоями, терором, штиками вони здобули Карпатську Україну, але не здобули душі народу і ніколи її не здобудуть. Народ їх з глибини душі ненавидить і ніколи їх любити не буде!

Мадяри снують великі надії, що в їх обіймах опиняться й інші народи: словаки, румуни, самособою, бачванські русини-українці... Але того ніколи не буде! Ті народи знають мадярів дуже добре і тепер навчилися з трагедії карпатських українців шанувати і захищати свою теперішню батьківщину. З брутальними мадярами їм не по дорозі! Бо мадяри своєю азійською питою здавлять усе, що немадярське. В Карпатській Україні попили всі українські книжки, знищили школи, заборонили що найдорожче, що нам найцінніше, — забурили вживання рідної мови, і ви розмовляючи по українськи, не знаєте, з котрої сторони вам полетить камінь у голову...

Тікаючи в світ за очі, на могили Січовиків ми присягли ненавидити мадярів, боротися з окупантами до останньої хвилини свого життя. Так нам, Боже, помагай!

В. Гренджа-Донський.

(Далі буде).

Карел Чапек.
ГОРДУБАЛ
КНИГА ПЕРША.
19)
Юрай заспокоєно віддихав. „Уважайте тепер на губу”, бурчать і силкується встати: хвалити Бога, якось то воно вже йде, вже стоїть і тримається за голову. „Чого вони так до мене”, дивується. „Ходім же випити, Василью. Не дали мені співати, така голова!”
„Іди додому, Юро”, примовляє він. „Проведу тебе, може на тебе хтось там чигає”.
„Буду я їх боятись”, задається Гордубал і шкандибає додому. Ні, я не п'яний, Поляно, але побили мене в коршмі. Чом мене побили? Лише так, серденько, з веселощів, жартом міряли ми силу з Грицьком Феделешем.
„А знаєш, Василью”, викладає Юрай якесь весілля, „також в Америці я мав фант, ішов на мене з молотком один майстер, імінь як що; але ті інші взяли йому молоток і по-

Поляну, ти. Тільки я її знаю, а ти — ти не смій”.

Василь поважно кладе йому руку на плечі. „Юраю, вісім літ маємо її на очах”.

Гордубал прудко від нього виривається: „Іди, йди бо, Василью, доки буду живий, клянусь тобі Богом, не знайму тебе, а був ти мені найліпший приятель”.

І Гордубал уже не обертається й шкандибає додому. Герич тільки засопів і довго тихо лаявся до ночі.

XIV.

Рано запрягає Степан коні до воза, поїде додому до рівнини. З хліва виходить Гордубал, є дивний, опухлий і очі має криваві. „Іду з тобою, Степане”, каже коротко.

Ці-ц, віз летить селом, але Юрай не дивиться на людей, ані на коні. А шматок за селом: „Спини”, каже, „та зляз з воза, щось тобі скажу”.

Степан зухвало, задернувшись розглядає побите лице газди. Ну, що там?

„Слухай, Мане”, починає Гордубал несміло, „оповідають такі гидкі речі — про Поляну й про тебе. Я знаю, це

плотки, але треба їм зробити край. Розумієш?”

Степан знизує плечима. „Не розумію”.

„Мусиш від нас, Степане. Це — для Поляни. Людям заткнути губу. Це мусить бути, розумієш?”

Степан зухвало витріщує очі на виминаючі газдові очі. „Розумію”.

Гордубал махає рукою. „Так, а тепер їдь собі”.

Маня стоїть, стискає руки, виглядає, наче то хотів битись.

„Маєш свою працю, Степане”, бурчить Гордубал.

„Так добре”, смичить Степан, вискакує на віз, замахається батоном і хлясь коням по голові.

Коні рвонулись, зіпнялись і полетіли сполоханим галопом; віз летить і деренчить, наче мав би розскочитися на тисячу шматків.

Гордубал стоїть на дорозі й котре порох; потім помалу обертається до села та йде, похиливши голову додолу. Ех, Юраю, так ходять старі люди.

XV.

За той тиждень Гордубал схуд, кістками міг би кланцати

Та як не схуднути, прошу красно: чи цей дрібниці, рано прибрати, свині нагодувати, коні вишкребти, вислати корою на пасовисько, вичистити хлів і вивирити дитину до школи; потім з кіньми до рівнини, час збирати кукурудзу; а в полудень додому, зварити щонебудь дитині на обід, коні напоїти, насипати кураж; і знов до рівнини, на шматок праці, а над вечір швидко додому, приготувати вечерю, поїдати про худобу, ба і Гафійці грубими пальцями зашити спідничину; щож, дитина грається, чи довго тут подерти одежу? Тяжко бути на стількох місяцях одному, тяжко не забути про одне за другим; аж поліно падає ввечері до соломки, а ще не засне від клопоту, чи чогось не забув. Ах, Боже, забув, квіти у вікні не полив; і гекаючи встає Гордубал полити квіточки.

А Поляна — наче її нема; замкнулась у коморі й затялася. Що робити, думає Гордубал розпачливо; гнівається господина, що з нею не по-радився; що на це скажеш, Поляно, хочи звільнити наймита. Гей, жінко, мусиш мати

розум: чи міг я тобі сказати, Поляно, такі й такі чутки кружляють про тебе? Та й що тобі буду повідати: ну, вигнав я наймита, гнівайся, скільки хочеш: києм до праці тебе не гнати. Ох, біда, бракує тут Полянних рук; лише тиждень — і начеб усе занепало; хто міг би подумати, скільки праці зробить оттака жінка, — ані половиною того хлоп не виконає. Може й сама це побачить, минеться її злість і засміється: який недотепа той Юрай, не вміє ані прибрати, ані зварити, — ну, чого хочете від хлопця!

Одного разу він її вгледів: вернувся про щось — а вона стояла в дверях. Як тинь. Круги під очима й поперець чола борозни. Гордубал відвернувся: я нічого, серденько, я тебе не бачив. І зникла — як тинь. Уночі, коли Гордубал залазить до соломки, він чує, як десь тихо відчиняються двері. То Поляна. Виходить на двір і стоїть, стоїть... А Юрай, руки під голову, моргає до п'яних і тремтить.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА В АМЕРИЦІ.

Европейська війна викликає в Америці широке зацікавлення. Дискусують над нею не лише старі, але й молоді. Вдирється дискусія й у школи, в шкільні класи. Дискусують з собою учні й вчителі й часто втягають у дискусію своїх учителів і вчителів.

Дізнаємося про це все з острого, яку дав до вчителів директор департаменту вищого шкільництва в стейті Нью-Йорк.

Каже цей директор, що таке зацікавлення війною є зовсім природне, хоч американський уряд проголосив невтральність до європейської війни.

„Не зважаючи на цю невтральність, каже цей урядник, учні в школах повинні дискутувати над європейською війною, як нею цікавляться, а вчителі не повинні дискусії здригнутися, але брати в ній участь і нею кермувати“.

Ці поради різко ріжняться від поради, яку звичайно давали на початку світової війни в 1914 році. Тоді американський уряд теж проголосив невтральність, а американська публіка військової цікавилася й над нею живо дискутувала. Та тоді багато впливових людей казали, що невтральність вимагає над війською дискутувати. По різних бізнесових підприємствах, де люди ждуть і з собою розмовляють, бачили написи: „Донт ток вор, ток бизнес!“ Нині люди видно зрозуміли, що невтральність ще не означає здурення всіх дискусій про війну.

ДЕРЖИСЯ ПЛОТА, НЕ ВПАДЕШ.

Цікаво поглянути, що директор вищого шкільництва стейту Нью-Йорк розуміє під керуванням дискусією.

Під керуванням дискусією часто розуміється направлення дискусії так, щоб дискусуючі прийшли до певного висновку. Наприклад, людина, прихильна до Польщі, буде розуміти під керуванням дискусії витяганням наверх таких фактів або промовляванням до таких почувань, щоб люди заняли становище прихильне до Польщі. Колиби ди-

скусія мала піти куди інде, така людина сказала б, що дискусія не була добре ведена та що вона зійшла на манівці.

Людина, що симпатизує у війні з Німеччиною, розуміла б керування дискусії в зовсім подібний спосіб, лише що дискусуючі мали би прийти до іншого рішення.

Директор вищого шкільництва стейту Нью-Йорк каже, що під керуванням дискусії треба розуміти впливання на дискусуючих у тому напрямі, щоб вони держалися фактів. Факти, себто те, що дійсно, має рішення про висновок, а не щось інше, наприклад чутки, погослови, сплетні, почування, бажання.

Цікаво було б нам змірити цю мірою наші дискусії, які ми звичайно між собою ведемо про європейську війну й про інші справи: наскільки про вислід наших дискусій рішають факти, а наскільки на них впливають чутки, погослови або наші бажання. Як часто ми приходимо до висновку, що справа маєється так, як ми кажемо, не на основі фактів, а просто на основі того, що нам бажається, щоб так було.

ДВІ МІРИ, ЧИ ОДНА?

Міг би хтось сказати, що такими мірами не можна міряти дозрілих людей. Що, мовляв, такою мірою треба міряти лиш учеників у школі.

Однак подумаймо лише хвилину: кому важніше, щоб про події думати на основі фактів? Чи учням у школі, чи дозрілим людям у житті?

ТИМ, ЩО ВСЕ ЗНАЮТЬ.

Ще інакшу раду вчителям у справі воєнної дискусії подав начальник суспільних навчань в Олбані, Нью-Йорк. Він радить учителям навчати учнів передовсім „завішувати свій осуд“, себто не видавати осуду негайно, а ждати, поки про дану справу не будуть мати всіх даних, які лише про неї можливо дістати.

Отже „завішування свого осуду“ вважається звичайно в науці навчання за доказ дозрілості людини. Дитина зо своїм обмеженим досвідом не знає всіх фактів і звичайно це її не здержує видавати про справу осуд. Від дозрілої людини ждуть, що вона буде видавати про справу осуд аж тоді, як буде знати можливо всі факти, які можна знати.

Нема що й казати, що багато людей, які мають претенсії на дозрілість, не поступають так. Буває, люди вважають за дозрілого чоловіка того, хто запитаний про опінію в якійсь справі, негайно диктує вам, як про дану справу треба дивитися, без огляду на те, чи він мав час і нагоду розглянути факти, чи не мав.

Це дехто теж міг би вважати правилом, добрим для учнів, а зайвим для дозрілих

людей. Та чи не можна би в тій справі подумати над питанням: яке поняття буде мати дитина, що мірить дозрілість людини цими мірами, які їй піддає американська школа, про своїх батьків, що держаться інших засад?

О. Л. ЛУГОВИЙ (Олександр В. Овруцький-Швабе) ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ (ВІРА БАБЕНКО)

Ця повість з часів останньої революції в Україні й повстанської війни проти Московщини була вже друкована в „Свободі“ в літі 1938. року під заголом „За Україну“. Тепер вона появилася окремою книжкою під цим новим заголовком, щоб заспокоїти політ за цю прецікаву повість про незабутну героїку боротьби проти большевицьких катів.

Повість оповідає про героїські подвиги справжньої людини, Віри Бабенко, провідниці повстанських загонів.

Книжка прикрашена портретом героїні.

Ціна 1 долар.

Замовляйте: „SVOBODA“ 81-83 Grand St., P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

Злі люди. — Тепер люди стали такі недобрі. — Чому? — Вже тиждень, подумай, ношу фальшиву 20-злотівку і ніхто не хоче її прийняти.

ЗА ОБОРОНУ ЦІЛОСТИ ТА ІНТЕРЕСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Краєва Екзекутива Українського Об'єднання (УНО) в Канаді видала таку відозву до українців, громадян Канади:

Дня 3 вересня ц. р. уряд Великої Британії та уряд Франції виповіли війну Німеччині. З цим моментом вся людність Великої Британії, а з нею й людність домінії Британської Імперії мусить активно боронити цілості та інтереси своєї Батьківщини.

Для українців у Канаді Британська Імперія, а спеціально Домінія Канади завжди були країнами політичної свободи та економічного рятунку в часах, коли вони змушені були залишити свою рідну Батьківщину в Європі під гнетом її окупантів. З цієї причини для соток тисяч українців Канада стала їм другою Батьківщиною.

В часах миру конституція, закон та інституції Канади давали їм рівність у правах з рештою громадян цього краю. В часі війни українці мають обов'язок заманіфестувати свою неперимуну готовність стати в обороні цього краю, його конституції та інституцій проти зовнішньої загрози. Для канадійських українців Британська Імперія є зразком співжиття різних народів. Перемога Британської Імперії в міжнародному конфлікті означає поширення цього високого принципу толеранції, національної терпимості та політичних свобод на краї, де ці принципи впродовж останніх 20 років і під цю пору є брутально порушувани, а особливо в застосуванні до українського народу на рідних землях.

Участь українців у складі Британської Армії в сьогоднішній війні мусить бути імпозитною, організованою і провадитись під гаслом: перемога Британської Імперії — означає волю для поневолених народів.

Хай живе Король Юрій VII
Хай живе Британська Імперія й Вільність Народів!

За краєву Екзекутиву Українського Національного Об'єднання в Канаді:

В. Коссар, голова,
М. Бабій, секретар.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоб заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар)** найновіше видання. Львів, 1939. 45 ц.
- ДРУГА КНИЖЕЧКА** (читанка для 2. класу) М. Матвійчука. 50 ц.
- ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА** (читанка для 3. класу) М. Матвійчука. 60 ц.
- ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА** (читанка для 4. класу) М. Матвійчука. 75 ц.
- ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК** у двох частинах. Зладив Ф. Колесса. 75 ц.
- СПІВАЙМО**, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса. 20 ц.
- ЗБІРНИК НАРОДНИХ ПІСЕНЬ**. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колесса. 60 ц.
- СПІВАНІК** для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський. 30 ц.
- МАЛИЙ БАНДУРИСТ**, збірка пісень для дітей. Підбрав і впорядкував Михайло Таранько. 20 ц.
- ДИТЯЧІ ЗАБАВИ**, збірка і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень. 35 ц.
- СЕРДЕЧНИЙ ВІНОЧОК**, вязанка святочних бажань для українських діточок. Зміст: Бажання на іменини або уродини, на Новий Рік, на Великдень, на Різдво, на Свято Матері. Також декламації на Свято Матері. 30 ц.
- ПРИГОДИ РОМКА БОМКА**. Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. 30 ц.
- ІСТОРІЯ УКРАЇНИ** для дітей, в 4-ох частинах: Часть 1. Київське Князівство (вичерпана)
2. Галицько-Волинська держава
3. Козаччина
4. Україна в неволі.

Друковано гарним читим друком з багатьма ілюстраціями М. Фартуха. Кожна частина 20 ц.

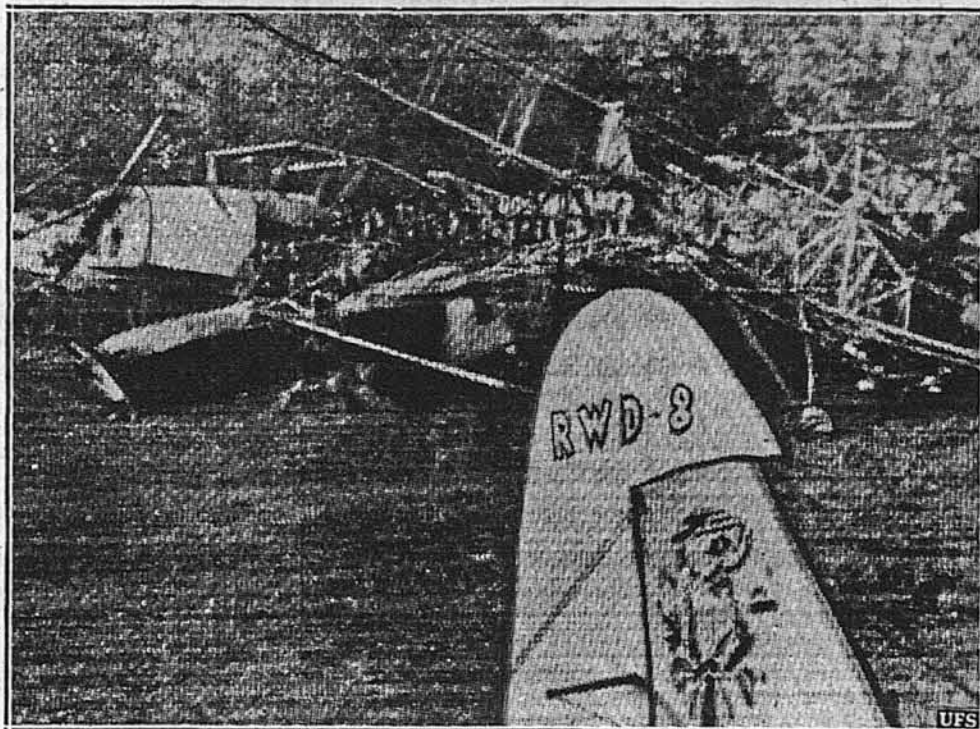
- МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**, І. Крип'якевича. 15 ц.
- МАЛИЙ КАТЕХИЗМ** християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович. 35 ц.
- БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ**. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Ілюстровані. 35 ц.
- ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ** в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький. 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:
МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки віршів і спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський. 65 ц.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук. 75 ц.

Замовлення слати:

„SVOBODA“
P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ОСТАТКИ ЛЕТОВИЩА.

Німецький цензор витер назву місцевості, в котрій німецькі летуни знищили польське летовище. Фотографію внято „десь у Польщі“ і переслано радом з Берліну.

Садрі Етем Бей.

Справедливість кадї

Возний викликає по черзі тих, що внесли скарги і сидять у жалдині. Головинним завданням трибуналу кадї*) судити розводів справи і висловити свій погляд на непорозуміння в родині. Розводи він дає за кілька хвилин.

Багатий, молодий чоловік чекає у зовсім іншій справі, він має надію добитися присуду, який віддав би йому його колишню жінку.

Нарешті він став достатньо можливий, щоб мати змогу дозволити собі на всілякі примхи. Тепер, якби йому цього захотілося, він міг би валпати цигарку п'ятифунтовим банком і навіть не моргнув би при втраті кількох тисяч. Але він думає тільки про одне: здобути назад молоду дружину, яка колись втекла від нього в його хаті.

Ще возний їх не кликав. Молодий чоловік пригадує собі короткий час співжиття з дружиною.

Тому два роки він був одружений чотири місяці. В той час він дуже мало заробляв і тільки з великим трудом вистачало йому на хатні потреби.

А життя дорожжю, доводилося щораз більше обмежувати видатки. Заглядала біда.

Прийшов день, коли вони мусили обмежитися до хліба і сиру. Молода жінка заступила шовкові шати дешевенькими. Завидуючі вірителі понаклали свої печатки на хатні майна.

Він бажав смерті, але силою звички жив. Єдиною його потіхою було вдивлятися в очі укоханой дружини. Алеж навіть у них не міг він знайти обрив без краю. В її погляді він шукав забуття та намагався втекти від турбот практичного життя й журби, яка його мучила.

Одного дня вони подивилися на себе з розпукою.

— Нема що їсти — сказала жінка.

Він мовчав, а вона говорила далі.

— Чогож мовчиш?

— Що ж я можу?

— Ти мужнина. Зароби.

— Гадаєш, що досить бути чоловіком, щоб заробити?

— Я не можу знести цієї нужди. Скажи мені вразно, чи шукати мені інших способів забезпечити прожиток?

Він не знав, що казати. Дві сльози покотилися по запалих

лицях. Хіба це його вина, що життя не вхміхалося? Але жінчині нерви розійшлися.

— Що в твого плачу? І що мені робити в цій хаті, коли ти віддаєш серце і маєток іншій?

Молодий чоловік завзято боронився, але вона раз-у-раз кидала те саме обвинувачення довіг тиждень, врешті після брутальної сварки вона втекла і покинула його самотнього.

Увесь рік не прийшов йому на гад у шукати її. Життя всімхнулося і він став багатий. Прийшов день, коли він затулювався за чудовими чорними очима. Він довався, що вона одружилася з емеритованим радником Зюфірі-беєм. Тоді він звернувся до кадї, щоб цей уважав друге жінчине подружжя і відновив його домашнє вогнище.

Тепер справа була в руках „шерія“ (духовний закон).

Нарешті возний їх покликав. Увійшли всі троє разом. Він, молода дружина та її другий чоловік.

Кадї сидів на своїх подушках. Кризь розхристану сорочку видніли волохаті груди, наче щітка, захована під одягом.

Великою барвистістю хусткою він витер піт і байдуже подивився на них. Не знати, хто перший пізнав кого: кадї того чоловіка, чи він кадї. Як

не як, у руках одного було золоте джерело, а другий бажав з нього зачерпнути.

Кадї поставив кілька записів. Він спитав молодого чоловіка:

— Чи ця жінка це твоя дружина?

Мужчина відповів:

— Так.

— Чи можеш на це присягнути?

— Очевидно.

— То присягни.

— Присягаю на ім'я Бога...

Я також маю свідків.

— Свідки зайві.

Зафірі-беєвий терпещ увірвався. Волосся йому наїжилось, лице пожовтіло і він заревів:

— Пане кадї, він бреше. Я готов присягнути, що ця жінка законно і на здоровий розум моя. Я присягаю, що це моя дружина.

Зафірі-бей не міг стриматися, він стогнав:

— Хіба можна порівняти мене та цього жовтодуба...

Треба бути мусульманином, щоб перевести присягу...

Такі тили не журяться кри-воприсягою...

Потім він замовк. Кадї думав. Упівголос спитав щось у писаря. Потім узяв велику, чорно оправлену книжку з стола. Відкрив її та став перелістувати.

Обі сторони присягли. Кадї мав тепер рішення по совісті, а

тут совість вагалася між золотом струною молодого мужчини і незаперечним правом старого. За кілька хвилин писар шепнув на вухо кадї:

— „Шерія“ каже, що мусимо обдурити дуристіва.

Переглянувшись і радість блимнула на обличчях.

Кадї розпростував фалди каптана, поправив кавук*) і позажно спігав:

Кіамуран бей! Я ще повторю перше запитання: Чи ти зовсім певний, що ця пані це твоя законна дружина, а не дружина Зафірі-ефенді?

— Я того зовсім певний.

Зафірі-ефенді встав люто:

— І чого ви даєте голос цьому брехуніві? Чи це справді не вірити мені?

Кадї заспокоїв старого.

— Не гнівайтесь, пане. Ви стоїте перед лицем справедливості. Будьте певні, що зроблю все, щоб вас захистити.

Потім урочисто додав:

— Зафірі-ефенді. Заплющте очі, перекиньтесь головою, встаньте та підійдіть до мого стола, але задом. Не дивлячись, візьмете книгу і коли відчините її на сторінці, де говориться про подружжя, то ця пані буде ваша; колиж розкриєте її на сторінці про розвід, вона більше не ваша дружина.

Зафірі-ефенді був рад із присуду. Він устав, застрібнув

*) Кавук — шапка судді.

ся та поглянув на жінку. Вперше в житті готов був перезернутися через голову, щоб тільки не втратити 25-літньої красуні.

Потім устав та пішов задом у напрямі кадї. Кадї сказав Кіамуранові зробити те саме, але Кіамуран бей відповів:

— Я не божевільний, щоб перепертатися перед трибуналом. Чекаю вашого безогорного присуду.

Зафірі бей ішов далі. Кадї відчинив чорну книгу.

— „Божевільні, несповна розуму та діти не можуть вступати в подружжя, бо такі звязки закон признає за неважні.“

Потім закінчив присуд.

Зафірі бей стояв задубілий. Молодий чоловік обняв молодшу паню і вони вийшли з залу суду. Зафірі бей дивився їм услід очима, повними сліз. Писар кадї, що бачив розпущу старого, добросердо потішав його:

— Не журіться, татуню. Присуди „шерія“ ніколи не болячі.

Переказали з турецької мови Ляля і Галя Мурськ

Однина.

— Алеж ми осли! — говорить Микола до Петра.

— Дуже тебе перепрошую, але я волю, щоб ти говорив в однині!

— Знаменито! Алеж з тебе осел, осел!

Поділ праці.

— Бачиш, цей пан працює зо мною разом у бюрі.

— Що він робить?

— Підписує листи, які я пишу на машині.

— О —

Пані позіхає. Муж питається:

— Чому позіхаєш?

— Бо нуджусь...

— Моя дорогенька. Я теж сиджу в хаті і не нуджусь.

— Бо ти сидиш зо мною, а я сиджу з тобою...

Пані позіхає. Муж питається:

— Чому позіхаєш?

— Бо нуджусь...

— Моя дорогенька. Я теж сиджу в хаті і не нуджусь.

— Бо ти сидиш зо мною, а я сиджу з тобою...

Пані позіхає. Муж питається:

— Чому позіхаєш?

— Бо нуджусь...

— Моя дорогенька. Я теж сиджу в хаті і не нуджусь.

— Бо ти сидиш зо мною, а я сиджу з тобою...

Пані позіхає. Муж питається:

— Чому позіхаєш?

— Бо нуджусь...

— Моя дорогенька. Я теж сиджу в хаті і не нуджусь.

— Бо ти сидиш зо мною, а я сиджу з тобою...

НА ПРОУ!

Повість з української старини. Написав Роман Леонтович. З передмовою Л. Нигрицького. Видавництво „Українська бібліотека“. Видавець Іван Тиктор. Львів. Ст. 128. 3 портретом автора.

В цій книжці оповідається про різні пригоди київського купця Зоряна Томирча, які він мав враз зо своєю прислугою в Галичині, в теперішнім повіті Рава Руська.

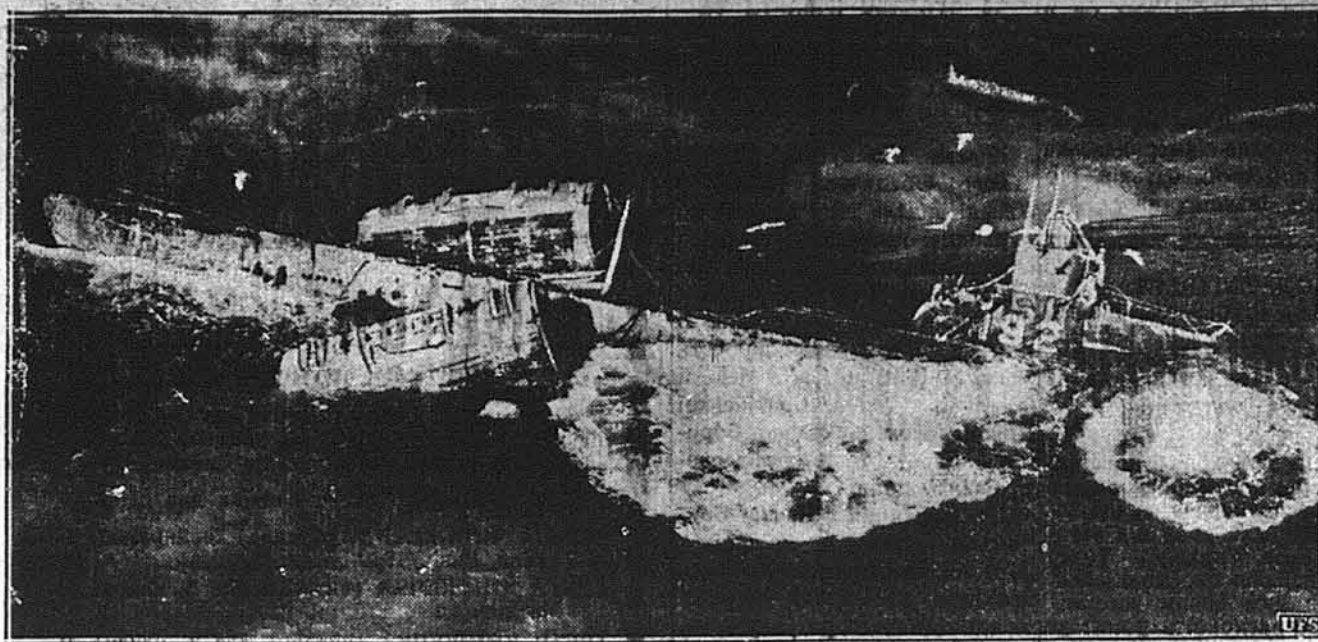
Ціна 50 центів.

Замовляйте в книгарні „Свободи“:

„Svoboda“

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

ДОБУВАЮТЬ ЗАТОПЛЕНИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН.

„Сквейлос“, підводний човен американської військової флотії, що затонув на океані, доставляють по 113 днях важких зусиль до доків американської флотії в Гемптон Бічу, Нью Гемпшир. Човен піднято на поверхню води при допомозі понтонів, наповнених повітрям. Він лежав на дні моря на глибині 240 стіп. У ньому є тіла 26 моряків, що в ньому згинули підчас катастрофи.

DETROIT CONSERVATORY OF MUSIC

Since its inception in 1874, the Detroit Conservatory of Music has consistently stood for the highest ideals of scholarship and musicianship and has progressed steadily toward the development of co-ordinated courses of study out of which the student would emerge with a well-balanced musical education.

Today the Conservatory with over sixty successful years behind it, with an augmented faculty of distinguished musicians of national and international reputation has established high musical standards. The school has every facility of equipment and personnel to fit its students for careers of artistry, musical composition and teaching.

The Detroit Conservatory of Music is housed commodiously in its own fine building at 5035 Woodward Ave., acquired by purchase in 1913 to meet the expanding growth and enlarged requirements of the school. The building contains 56 studios and a recital and concert hall. It is situated in the new art and educational center of Detroit, being directly adjacent to the great new Art Institute and to the main Library and within a block of the Wayne University of the City of Detroit.

The Public Library contains a complete musical library, both circulating and reference, which is at the disposal of Conservatory students. Proximity to such a library is invaluable since its resources are so much greater than any school library could hope to present to its students.

Students have abundant opportunities for public performances at the weekly Conservatory Concerts, at numerous civic clubs, and on the regular Conservatory radio programs. Over five thousand concerts and recitals have been given by the con-

servatory. Students are prepared for concert playing on all instruments, also for church oratorio, concert and operatic singing.

At the Detroit Conservatory of Music, there are more than 50 teachers each a specialist and a proven artist. These teachers give both class and individual instruction in the whole range of self-expressive arts.

Mr. T. Joseph Hubicki L. R. S. M. (Licentiate of the Royal Schools of Music, London, England.) This Licentiate is awarded by The Associated Board of the Royal Academy and Royal College of Music in London, England. Mr. Hubicki, a violinist, violinist and teacher with an accredited degree of Bachelor of Music, Washington, D. C. has been associated with radio station WMBS Detroit as orchestra director, has now joined the faculty of the Detroit Conservatory of Music. Many of his former students are holders of gold and silver medals and many first awards in music competition festivals. He has played for the Prince of Wales (Duke of Windsor) in 1924. Mr. Jacques Thibaud foremost eminent concert violinist said, "Mr. Hubicki plays very well indeed." 1929. Mr. Hubicki has played principal viola in many orchestras and symphonies including opera performances with the San Carlo Opera Company, and outstanding chamber music organizations. He has had 16 years of radio performing experience both as soloist and orchestra leader, as well as choral orchestral conducting.

Mr. Ivan Kostin who heads the Conservatory dance department, was Ballet Master of Kadyard Opera Company and a licensed Professor of Dance of Roumania and lately connected with the Metropolitan Opera Company. Under his supervision and conscientious training students studying classical, character, modern and ballroom dancing praise his untiring energy, patience, and willingness to serve them.

DETROIT CONSERVATORY of MUSIC

ESTABLISHED 65 YEARS

J. B. BELL—Director

ORCHESTRAL INSTRUMENTS, PIANO, VOICE, DRAMATIC ART AND DANCING

TARAS J. HUBICKI — IVAN KOSTIN
— FACULTY MEMBERS —

5035 WOODWARD AVENUE, DETROIT, MICH.

УКРАЇНСЬКЕ БУДІВЕЛЬНЕ І ПОЗИЧКОВЕ ТОВ. В ДЖЕРЗІ СІТІ

UKRAINIAN BUILDING AND LOAN ASS'N OF JERSEY CITY, N. J.
ВІДБУВАЄ МІСЯЧНІ ЗБОРИ В ТРЕТЮ СЕРЕДУ

КОЖНОГО МІСЯЦЯ

В УКР. НАРОД. ДОМІ, 181-183 FLEET STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЕРІЯ ТЕПЕР ОТВОРЕНА.

Складайте свої ощадності в Українським Будінг & Ловн.

The sixty-sixth school year of the Detroit Conservatory of Music will open September 11, 1939. Be ready to start with the big class that is now enrolling. (cont.)

СТАРШИНА ПОЛІЦІЇ НА ЛАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ У ЛЬВОВІ.

У Львові викликав велику сенсацію процес старшого постерункового поліції, Антона Пікловського та поліційного аспіранта, бувшого начальника Х. комісаріату поліції у Львові, Райнольда Світальського. Згідно з актом обвинувачення, в канцелярії того комісаріату пропало 1,161 зл. у монетах, які придержано в банках, або у крамницях, як фальшиві. Прокуратор закидає обвинуваченням, що це вони забрали ці фальшиві монети і пускали їх в обіг. Крім того обвинувачені поліцейські присвоїли собі ще близьке неустійнену суму поліційних грошей. Пікловський признався до всього, обвинувачуючи теж свого начальника, аспіранта Світальського, за якого відомо і згодою допускався зловживань. Світальський пристрасно грав на перегонах, а що йому часто не доставало грошей, позичав у Пікловського квоти по 20—30 зл. з поліційних грошей. Коли ж комісаріат не було грошей, аспірант велів дати Пікловському кілька фальшивих 10-злотівок, навчаючи його одночасно, як це затаїти, щоб ніхто про це не довідався. Під час слідства у тій справі виявилось, що з аспірантом порозумівався теж постер. Сточек, який працював у тому самому комісаріаті і якого за судили були за присвоєння собі 2,204 зл. — на 10 місяців в'язниці. За те, що Сточек не обтяжував його під час своєї розправи, аспірант вистарався для нього нову посаду. Підсудний аспірант поліції не

признався до вини. Про зловживання він довідався випадково і повідомив про те команданта міста, а навіть вів у тій справі вступне слідство. З засудженням Сточком він працював довгий час, і тому вистарався йому посаду.

ПТИЦІ РОЗНОСЯТЬ ЗАРАЗУ СІЛЯЧКИ.

На тихоокеанському науковому конгресі в Берклі, Кал., піднесено закид проти передетних птахів, а саме сказано, що знайдено докази, що ці птахи переносять заразу страшної недуги сілячки в теплих краях до холодніших.

Д-р Ф. Розенбуш з Буенос Айрес сказав, що подібність між окказами зарази в Аргентині і Каліфорнії вказує на те, що вони походять з одного місця і що їх можуть розносити тільки перелетні птахи.

ЗНАК ЧАСУ.

Польський комітет будови костела в Зубриці, пов. Бучач, видав таку відозву: „В ім'я Боже й батьківщини благаємо вас за жертву вашого серця... В бідній і зрученій Зубриці маємо 11 домів польських колоністів, 100 осіб місцевих поляків і 150 зручених Вибухований костел зміцнить слаби і зручених поверне на лонно матері батьківщини“.

ГРАЛИ В КАРТИ В ЦЕРКВІ.

Перед окружним судом у Коломиї відбулася розправа проти кількох парубків із Хлібича, які грали в карти й курили папіроси в церкві. Суд засудив Івана Романчука, Михайла Сусака, Василя Куриляка, Федора Горичку, Михайла Бачука й Василя Сусака по 1 році безоглядної кари в'язниці.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В неділю, 10 вересня 1939, помер у Френклі, Па., член від. 242. У. Н. Союзу, ДМИТРО ЧАБАН.

Походив з села Репинь, повіт Санюк. Проживав 40 років. Вступив до відділу 242. У. Н. Союзу 5. березня 1928 року. Похорон відбувся 12. вересня. Похоронений на українським католицьким цвинтарі в Френклі, Па.

Поліцейську жінку Аїшу в Френклі, Па., одну сестру Пайзу і 2 брати Василя й Петра в старім краї. Нехай земля буде йому пером!

Андрій Писка, секр.

Д-р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ
Урадові години:
Від 1—3 поодиночі і від 6—8
ввечір. Н. неділю згідно з умовою.
718 SO. 17th ST., NEWARK, N. J.
(near Springfield Avenue)
Tel. Essex 3-4468.

Д-р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чо-
ловіка і жінки — Шкіра й кров'
Аналіз крові для подругого сві-
дства.
Гемороїди й жилаки лікуються без
операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST.
NEW YORK CITY, Room 14.
Граєтася 7-7697
Офісові години 10—8; неділю 11—2
Жінка-доктор до обслуги.
X & Факс-доктор.

ГІРСЬКИЙ ЧАЙ НА ГРУДИ
(РЕСТОРАЛ)
Це славне європейське при-
родне средство правпоручують
передовсім тим, що терплять на
впертий КАЩЕЛЬ І ЗАДУХУ.
Ціна \$1 за пакет. Посилайте
замовлення до:
Mrs. GRETA LESKOVAR
507 E. 73rd St., New York, N.Y.

УВАГА! НЮАРК І ОКОЛИЦЯ Н. ДЖ. БОРОНА

УКРАЇНСЬКИЙ
КРАВЕЦЬ-КУШНІР.
Перед зимовим сезоном
шиє по знижній ціні нові
убрання (SUIT-OVERCOAT).
Переробляє на нові моди, на-
правляє і чистить кожухи (fur
coats) і інші шуби.
Тепер використайте нагоду!
Запам'ятайте адресу:
141 — 19th AVENUE,
(cor. 22nd St.)
IRVINGTON, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-
ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

БОЛІНІТ

Ради на ногах, сухі ноги, на-
брякли жила, болісні ноги, фле-
біт (запалення жила), напухлі або
болісні коліна чи істотики і ре-
вматичні ноги успішно лікують но-
вини європейськими методами без
операції.
Офісові години: щоденно від 1
до 6 ввечір, в понеділки і четвер-
ги від 1 до 8:30 ввечір. Немає у-
радових годин у неділю.
Говоримо українською мовою.

Dr. L. A. BENLA
320 W. 86 St., New York City
Близько Бродвею.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.

ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

DR. L. ZINS,
(орайдує 27 літ)

ГОДИНИ від 10. рано до 8 ввечір. У неділю: від 10. до 2. попол.

Недуги крові, шкіри, нервів, загальну слабість,
недуги шлунка й кишків, гемороїди („пайлас“) і інші
застарілі недуги, запалення кишків, нирок, міхура й
інші хронічні слабості мужчин і жінок лікуються
успішно. Питайте мене поради за довірям. Дайте
мені нагоду пояснити вам ваш стан без ніякого
зобов'язання з вашого боку. Розсудливі крові й
урини, луги екс. Умйрковані ціни. Умовини догідні.

(ЕКЗАМІНАЦІЯ ДАРОМ)

110 EAST 16th STREET,
(між 4. Есе. і Іраїн Плейс)
NEW YORK, N. Y.

BATES & ANDERSON
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ
HUDSON, N. Y. ТЕЛЕФОН: 172
Католицький асистент

ЗАВЖДИ
Найкраща услуга вимагає в кожній
дрібниці особистої уваги. Таким чином
ніякої подробиці не переочиться і не за-
недається.
Ще від 1900 року гаслом цієї фірми є:
дати кожній родині особисту увагу й
заінтересування — завжди.
STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5888 Phone: Bayonne 3-0540

ФАРМИ
НА
ПРОДАЖ
70 АКРІВ землі, 13 корів, коні, ма-
шини, кури, 4 акри ліса, потік, бль-
ко міста й стації, 9-комнатний дім.
Ціна \$8,000.
Пишіть по нову осінню лісту:
MICHAEL GELLNER,
RINGOES, N. J.

РЕАЛЬНОСТІ НА ПРОДАЖ

\$13,500.—
коштує 14-фамілійний мурований аїм
з 2 склепами. Рент \$4,500.
20-фамілійний мурований дім кош-
тує \$50,000. Рент \$9,200.
За інформаціями звертайтеся до:
S. KOWBASNIUK,
277 E. 10th St., New York, N. Y.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпорітного терпіння.
Аналіз крові, луги „Екс“,
аналіз сечі, медична екзамінація
ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ
запевняють удачу діагнозу.
Ревматичні стани, „Гей-фівер“, астма,
кловоти відходоної кишків, міхура,
залою і нирок лікуються модерними
способами. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DERUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10—2. год.
1 від 4—9. У неділю від 10—2.
Особна ждальня для жінок.

Д-р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урадові години: рано від 10 до
12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю
рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без рибниці, як далеко поза
Нюарком. Вразі потреби теле-
фонуйте до нас. Обслуга шира
і чесна. — Офіс:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТАЙКЕР
заряджує погребам по ціні так
низькій, як \$150. Обслуга
найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 165 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

Напевно.
Пасажир до летуна? Але чи
ви мене напевно доставите на
землю?

— Напевно! Досі ще ані о-
дич пасажир не лишався вгорі.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

Форос благав королеву, щоб
вона прийняла пропозицію
Тарзана, але королева й чути
не хотіла. Дивна вивязалась
між ними коронованими голо-
вами розмова. Король лебе-
ді: „Слухай, голубко“... „Ти
не голубкай мені, ти убивни-
ку, ти злочинце, ти ладаку“,
відповіла сердито королева.

„Алеж, дорога моя, вислу-
хай мене“. „Я тепер „дорога“?
А перед хвилиною ти хотів
мене зарубати. Ось ще кров
сливає по мені“. По тих сло-
вах вона дала приказ своїм
людям вломатись до середи-
ни. Але Форос за середини
спиння їх: „Гей, ви там. Не
йдіть сюди, я приказую вам,
я король!“

„Йдіть і врятуйте його від
скаженого чоловіка“, продо-
жала королева. „Але я не хо-
чу, щоб мене хто рятував“,
відповідав король. Спавтеди-
чена служба порадила хви-
лину і рішила післати по
„премієра міністрів“, Кандоса,
котрий, хоч був дуже лихим
чоловіком, то мав великий
вплив на дворі короля.

Кандос прийшов і відразу
почав тихцем нараджуватися
з королевою. Далі він загово-
рив голосно до Тарзана: „До-
бре, все прийнято, як говориш.
Ти і твої приятелі будуть ці-
лими випущені на волю до-
світа. Також можеш взяти ко-
роля як закладника до грани-
ці нашої столиці“. При тих
словах Кандос заморгав на
королеву.